

KOMUNAREN IDEIA, GURE BIZITZAK EGITURATZEKO

Mahai-ingurua:

ARANTZA SANTESTEBAN (herri mugimenduak)

ENEKOITZ ETXEZARRETA (Gezki)

NAROA ELORTZA (ELA)

GORKA JULIO (Olatukoop)

EÑAUT APAOLAZA (Ekai Center)

Nola jabetu herritarrek merkatuak eta estatuak urrundutako erabakimenaz

Herritarrek gero eta parte-hartze zuzenagoa eta erabakimen handiagoa eskatzen dute bizitzako alor denetan. Aldiz, teknologia berriek eta kultura demokratikoak beste eredu baterako bide ematen badute ere, iraganeko estatu egiturak ditugu, ordezkaritza sisteman eta erabaki eskubidearen delegazioan oinarrituta. Ordezkariorik bozka biltzerakoan eman zuten hitza jaten dutenean edo mugimendu sozialei entzungor eginez jokatzen dutenetan, erakundeen legimititatea da ahitzen dena (“ez gaituzte ordezkatzeko” bihurtu da han-hemenka leloetako bat). Eta bitartean gero eta lotsagabeago ari zaigu begien bistan gelditzen estatu egituretan ere agindu, herritarrok hautatu ez ditugun indar finantziero erraldoiek agintzen dutela. Merkatuan ez dira erabakiak demokratikoki hartzen, eta parte-hartzeko aukera ere gero eta jende olde handiagoari ukatzen dio: kapitalismoak gero eta jende gehiago uzten du sistemaz kanpo, bizitzeko oinarritzko baliabiderik gabe eta bizitza egituratzeko ditugun erakundeetan ahotsik eta benetan parte-hartzeko aukerarik gabe. Komunaren ideiak laguntzen digu alternatibak planteatzeko, bestelako logikekin praktikan diren ereduak ikusten.

■ **Egilea: Estitxu Eizagirre Kerejeta**
Argazkiak: Dani Blanco

Azala: Joseba Larratxe · **Maketazioa:** Antza Komunikazio Grafikoa

LARRUN pentsamendu aldizkaria ARGIArekin batera banatzen da. **Zuzendaria:** Estitxu Eizagirre Kerejeta. **Jabea:** Komunikazio Biziagoa S.A.L. **Helbidea:** Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia 20160 Lasarte-Oria **Posta elektronikoa:** larrun@argia.com **Telefona:** (00 34) 943 37 15 45. **Inprimategia:** Antza Komunikazio Grafikoa (ARGIAren 2.497. zenbakiarekin banatua, 2016ko otsailaren 28an)

ARGIA batu gara (Lasarte-Orian). Irri urduriak, mahai-inguruan ideia zaparradari ekin baino lehen.

Egungo arazoei erantzuteko ditugun egiturak krisian daude? Estatua-merkatua-familia eskema agortuta dago?

ENEKOITZ ETXEZARRETA. Eskema agortuta? Nik uste dut ezetz. Eskema honek oso ongi funtzionatzen dio sistema kapitalistari. Eta alternatiba pentsatzen hasita, ez zait okurritzen hiru esparru horiek (estatua-merkatua-familia) barnean hartuko ez lituzkeen ezer. Garaian garaiko moldaketekin, eskemak beti erantzun dio kapitalaren metatze

logikari. Badirudi azken 30 urteotako metatze logika izan dela merkatua halako ente orojale bat bihurtzea; merkatuak ekoizpenaren eremua gainditu du eta pertsonen bizitzaren esparru guztiak hartu nahi ditu: osasuna, gizarte zerbitzuak, gorpuzta, lan harremanak, harreman pertsonalak... eta merkatuak zabaltzeko behar duena estatu minimo bat da, ia-ia estatu zaindari bat, justizia, polizia eta gutxi gehiago antolatzen dituen. Eta estatuak beregain hartzen ez dituen gizarte zerbitzu horiek guztiak familiari itzultzen dizkio bueltan.

NAROA ELORTZA. Eskema horretan laugarren esfera bat falta da, hemengo errealitatean nahikoa garatuta dagoena: autogestionatutako eremuak, kooperatibagintza esperientziak, eta herri-gintzako esparruak. Esango nuke indar komunitarioa hain handia ez den lekuetan, krisiak eragindako miseriak handiagoak direla, ikuspegi komunitarioak babes handiagoa ematen duelako. Baina urteotako jendartearen bilakaeraren ondorioz, sistema komunitario nahiz ez-

komunitarioan hasi dira beste behar batzuk sortzen: demokratizazio ekonomikoa eta erabakitze esparrua handitzea. Eta egituren parte-hartzeari lotuta, bada kolektibo bat oso prekarizatua dagoena, halako parametrotan hitz egiten dugunean sarri alde batera uzten duguna. Erresistentzia eta erresilientzia esparruak biderkatzen ari diren arren, badago baztertuta eta zapalduta dagoen kolektibo hori. Eta horri erreparatu beharko diogu benetako aldaketa bat sortu nahi badugu.

M a h a i k i d e a k

■ GORKA JULIO HURTADO

Olatukoop, Ekonomia Sozial eta Eraldatzailea Sustatzeko Elkarteko kidea

Errenterian jaioa, 1982an. Informatikako Ingeniari Teknikoa. Egun, Talaio Kooperatibako kidea eta aholkularitza teknologiko, ekonomiko eta soziala eskaintzen du. Mondragon Unibertsitateko LEINN graduan irakasle ere bada.

■ ARANTZA SANTESTEBAN PEREZ

Herri mugimenduetan aritua

Iruñean jaioa, 1979an. Historian lizentziatua. Ekintzailea politikan eta feminismoan. Besteak beste, *Komunikazio parekiderantz Kazetarientzako Eskuliburuaren* egilea da. Azken aldian Ipar Hegoa fundazioan aritu da komunikazio lanetan. ARGIAko kolaboratzailea ere bada.

■ NAROA ELORTZA GORROTXATEGI

ELA

Arrasaten jaioa, 1983an. Ikasketaz ingeniari informatikoa, egun sindikatuan dihardu. Aurretik, Mondragon Unibertsitateko Lanki institutuan irakasle aritu zen eta Bagara elkarteak abiatutako EreindaJan (kontsumitzaile eta ekoizleen elkarte) proiektuaren koordinatzailea ere izan zen.

■ ENEKOITZ ETXEZARRETA ETXARRI

Gezki, Gizarte Ekonomia eta Zuzenbide Kooperatiboaren Institutuko kidea

Donostian jaioa, 1981ean. Ekonomian doktorea eta Gizarte eta Kultur Antropologian lizentziatua. Egun, EHUKo Ekonomia Aplikatuko irakaslea da eta GEZKIn gizarte zerbitzuen esparruan diharduten eta sor litezkeen autoeraketa esperientzien ikerlari eta bultzatzaile.

■ EÑAUT APAOLAZA AMENABAR

EKAiko partaidea

Donostian jaioa, 1970eko hamarkada amaieran. Zuzenbidean lizentziaduna. Hainbat kooperatiba eta herri mugimendutan lan egin izan du: EMUNen, Mondragon Unibertsitateko Lanki institutuan, AEKn, Ekai Center-en...

ARANTZA SANTESTEBAN. Ez dakit familia krisian dagoen, ez dakit estatua krisian dagoen eta ez dakit merkatua krisian dagoen. Gure bizitzak antolatzeko eredu bezala edo alternatiba planteatzerako orduan bai, guretzako ez dira kategorია baliagarriak. Baina berez familiaren ideologiak, estatuaren ideologiak eta merkatuaren ideologiak indar handia dute oraindik. Gero eta aldarrikapen handiagoa dago euskal estatuaren inguruan, gure demokrazia egituratzeko funtsezko egitura politikoa eta ekonomikoa modura... Gaurko estatu eredu, segur aski ez da alternatiba egituratuko lukeen estatua. Baina estatua da ahalmen politikoa eskuratzeko daukagun modu bakarra. Eta gure bizitzak egituratzeko, halabeharrez behar dugu ahalmen politikoa eskuratzeko. Estatua birpentsatu behar dugu eta leku bat eman behar diogu gure alternatibaren esparruan. Adibidez, feminismotik asko ari da teorizatzen estatu feministaz eta funtzionatzen ari da artikulaziorako elementu gisa: gero eta feminista gehiago artikulatzen dira estatu propio baten beharrezkin. Ulertzen dutelako estatua dela ahalmen politikoa, boterea hartzeko modua, legeak egiteko modua eta baita lege horien bidez familia egitura edo merkatu egitura aldatzekoa. Adibidez, aukera ematen digu hirigintza berri bat pentsatzeko, non ez diren familiaren arabera etxebizitzak eraikiko, baizik, beste egitura batzuk oinarri hartuta. Edo aukera ematen digu merkatuaren araua aldatuko duen publikotasuna pentsatzeko, edo ekonomia misto bat sortzeko...

E. ETXEZARRETA. Nik ere Elortzak aipatu duen laugarren esparruari heldu nahi nioke: nola deitzen zaion ez dakit, hirugarren sektorea, ekonomia soziala, ekonomia sozial solidarioa, ekonomia sozial eraldatzailea... Eta azken aldian indarra hartzen ari den kontzeptua eta erreparatu behar zaiona, komunaren ideia da. Nire ustez alternatiba ezin da izan estatua, familia eta merkatua desagitea. Baizik eta komunaren ideia horrek zipriztindu behar du edo eragin behar du hiru esparruetan: komunaren ideia aplikatzen dugunean merkatura, hor agertzen zaizkigu era-

kunde ez kapitalistak, modu autogestionatuan kudeatzen direnak, gizarte mugimendu eta kolektiboen logikatik datozenak... Estatua birpentsatzerakoan, komunaren ideiak garamatza estatua ezin dela izan halako ente hierarkiko-meritokratiko-zurrin bat. Batzuetan badirudi pribatizazioaren kontra edo merkatuaren kontra estatua defendatzen dugunean estatu eredu klasikoa defendatzen ari garela. Eta nik uste estatu eredu klasiko horri ere eskua sartu behar zaiola. Komunaren ideiak iradokitzen digu eskalaz jaitzen den estatu bat, parte-hartzaileagoa, deszentralizatuagoa, erabiltzaileen eta baita langile publikoen parte-hartze handiagoa daukana... Komunaren ideia familiara eramateak ziurrenik eramango gintuzke parekidetasun ideia, ardurak partekatzea...

EÑAUT APAOLAZA. Komunaren ideiarekin bat nator. Baina egungo eskema ez da agortu. Eskema hau hiru gordailu nagusi gisa ulertu daiteke: estatua, merkatua eta nik familiaren ordezkari komunitatea esango nuke (agian komunitatearen barruan sartzen da familia). Bakoitzean jartzen den osagai kopuruen arabera, harantz bilduko ditu beste bi gordailuak. Kontua da merkatuak (jarduera ekonomikoak, interes finantziero handiek) irentsi dituela beste bi gordailuen espazio-funtzio asko, batez ere estatuari dagozkionak. Eta gaur egun azaldu digutenaren arabera estatuaren funtzio nagusia teorikoki izan beharko litzateke biztanle ahalik eta gehien ahalik eta onura gehien bilatzea, onura publikoaren arabera jokatzeko. Baina egun ez da gauza funtzio hori betetzeko, bere esparrua irentsi baitu merkatuak (merkatua gidatzeko ahalmena daukatenean, alegia), eta estatuaren zeregina onura publikoa bilatzea bada merkatuaren logikak onura pribatua lehenesten du. Planifikazio ekonomikoa (Ekialdeko blokeko kontu bat balitz bezala aipatzen den hori) estatu guztiek egiten duten zerbait da. Zeinen mesedetan egiten duten, hori da arazoa, onura publikoaren mesedetan ala merkaturaren eragin dezaketenen mesedetan soilik. Hiru esfera horietan, mugako espazioak dira interesgarriak:

komunitatea eta estatuaren artekoa, ekonomia eta estatuaren artekoa, eta ekonomia eta komunitatearen artekoa. Espazio horietan batez ere nork eragiten duenaren arabera, era horrelako gizartea izango dugu. Komunitateari, ahalik eta onura gehien ahalik eta gehienentzat izan dadin bultzatzeko ardura dagokio une honetan, eskema horretan oreka berriak eraikiz. Eta badira esperimentzia asko, baina horiek denak jostea falta da. Narratiba oso bat sortzea horren inguruan.

GORKA JULIO. Esfera pribatua da indartsuena. Esfera publikoa koptatua du pribatuak, kontzertazio publiko-pribatuarekin. Gero eta eremu gehiago lapurtzen dizkio eta erabat kontrolatzea lortu du. Egun estatu batek daukan indarra ez da duela urte batzuk zuena (Grezia da adibide garbiena), nahiz eta herritarron buruan baduen indar hori. Bada hirugarren esfera hori, nola izendatu ere ez dakiguna, oso txikia izan dena (gure herrian ez hain txikia) eta urte batzuetan beste mundu bat irudika dezakeena, beste leku batzuetan hainbat esparru baldintzatzea lortu duen bezala. Ados nago Apaolazarekin, interseksio horietan dagoela jokoa. Eta komuna non gelditzen da? Nire ustez, beti ahanzten zaigu interseksio bat: hiru eremuen artekoa, justu erdian geldituko litzatekeena. Eta niretzako komuna hori da. Hau da, ez da publikoa, ez da pribatua, ez eta komunitarioa. Denen interseksioan dago eta inork ezin du koptatu, denona da eta aldi berean inorena ez. Komunitate errealarari dago lotua. Kontua da nola eraikitzen ditugun komunitateak, gure bizitzak beste era batera antolatzeko eta bata bestearen sostengatzeko. Baina bitasun horiek gaindituz (publikoa-pribatua, lan produktiboa-erreproduktiboa...).

A. SANTESTEBAN. Ados, komuna zentroan jarri behar da, pentsatu behar da. Eta izan daiteke interseksionalitate moduko bat, guztia egituratzen eta zeharkatzen duen zerbait. Baina Marina Garcések argi uzten duen bezala, “komuna ez da paradisua”, ez da guztia konponduko duena.

Komunitatean bizitzea, elkarrekin bizitzea, problematikoa da. Komunak baditu bere arazoak, bere biolentziak, bere bazterketak, bortxa...

Azaldu duzue egungo eskema bera ez dagoela agortuta, baina komunaren espazioa handitzeko beharra ikusten duzuela. Zergatik, edo zer irabazteko?

A. SANTESTEBAN. Komunak balio dezake funtsezko kontu baterako: lan produktibo eta erreproduktiboaren arteko bereizketa gainditzeko. Egituratu dezake esparru bat, non lan produktiboak eta erreproduktiboak elkar elikatuko duten eta ez den sexu edo generoaren arabera egituratuko. Uste dut komunak eskaini dezakeela guztioz guztia konpartitzeko modua.

E. ETXEZARRETA. Bada mito bat, eta denok erortzen gara horretan: estatua vs merkatua. Hori da sozialdemokraziaren ideia, hau da, estatua hartzea merkatuaren kontrabotere edo kontrahegemonia modura. “Estatua indartuko dugu zeren horrek kontraboterea egingo dio merkatu deskarritatu bati” esaten dugu... bada uste dut ezetz. Merkaturik ez da posible estaturik gabe. Antropologiara jota, estaturik edo botere zentralizaturik ez daukaten gizarteek, ez daukate merkaturik. Estatua eta merkatua, biak oreka ezberdinetan baina biak dira oso funtzionalak sistema kapitalistarentzako. Estatuak eta merkatuak dakartena da boterea jendearen eskuetatik urruntzea. Zer da irabazten duguna komunarekin? Feminismotik hartutako hitzetan, ahalduntzea, boteretzea. Jendeari itzultzea berea den erabakitze gaitasuna. Berdin estatuak eta berdin merkatuak urrunarazi duena.

E. APAOLAZA. Niretzako, parte-hartzeaz hitz egitea baino askoz garrantzitsuagoa da beste gauza batzuez aritzea, ekonomiaz ari garenean. Zer nolako ekonomia nahi dugun, nolako jarduera ekonomikoak eta nolako egitura ekonomikoak aurrera ateratzeko gai garen... Horrek determinatzen du gainerako guztia, baita langileen parte

hartzeko aukerak ere. Askotan ezkerre distraitu egiten da, esparru instituzionalera iristen denean itsutu egiten da gastu sozialarekin. Eta uzten du gainerako eremu guztia, ekonomia egitura nola-koa izango den, parte hartzea izango den ala ez, berau indibiduala edo kolektiboa izango den, enpresarien esku. Eta gastu soziala limosna bat da atzetik dagoen guztiaz ohartzen bagara, hau da, egituraketa ekonomikoa bera denon mesedetan antolatu behar da. Horren segidan hitz egin dezakegu zer pisu izango duen ekonomia sozialak, zer jabetza eredu jarri nahi dugun erakunde horietan... Alegia, ekonomia finantzazatu baten alde egiten badugu (eta Euskal Herrian une honetan hori egiten ari gara), edo zerbitzuetara bideratutako ekonomia bat (horrek desberdintasunak areagotzen ditu), oso zaila izango zaigu ondoren hitz egitea ekonomia sozial benetan handi eta baldintzatzaile batez, edo langileen parte hartzeaz. Jarduera ekonomikoa demokratizatu behar dela esan aurreko estadio bat badago, jarduera ekonomikoaz, egitura ekonomikoaz hausnartu eta jabetu egin behar da herri edo komunitate bat. Ezkerreko ikuspegitik eta ahalik eta berdintasun handiena edo ahalik eta onurarik gehiena jende gehienari emateko. Gure kasuan, nik uste gizarte industrializatu bat izan garela eta horrek bere gauza onak ekarri dituela, nolabaiteko berdintasun bat, nahiz eta egia den gehiegikeriak egin direla eta une batzuetan bazterkeria mota batzuek bultzatzen direla. Baita ere egia da ingurumenarekiko oso erasokorra izan dela. Une honetan oinarri industrial hori bazter batera uzten ari gara, oso maila baxuko industria baten alde egiteko: langileen soldata baxuekin jokatzeko duen industria baterantz eta pisu nagusia zerbitzuetan jartzera goaz ("tertziarizazioa"). Ekonomia finantzieroak pobrezia geruzak handitu egiten ditu.

N. ELORTZA. Apaolazak esan duenari lotuta, uste dut askotan ez diogula bueltarik ematen egungo eskema eta logikari. Eraldaketa sozioekonomikoa mintzo gara, beste eredu bat nahi dugu, beste ekonomia bat... baina ez dakit ez ote dugun erre-

“ Gorka Julio

Komuna ez da publikoa, ez pribatua, ez eta komunitarioa. Denen intersektzioan dago eta inork ezin du koptatu, denona da eta aldi berean inorena ez. Kontua da nola eraikitzen ditugun komunitateak, gure bizitzak beste era batera antolatzeko eta bata bestea sostengatzeko"

produzitzen ekonomia lehengo eskema beretan. Askoz etikoago, baina eskema beretan. Badakit industrian egindako bideak zerikasiaz eta ezagutzaz eman digula, baina beharbada errotik hasi beharko genuke planteatzeko: zein izan beharko litzateke gure ekonomiaren oinarria eta ereduak? Eta zentratu beharko litzateke oinarritzeko gure beharrak asetzera, egun ez daudelako estalita; elikadura, etxebizitza... burujabetza integrala. Elikadura datorkit burura: askotan industria eta zerbitzuek aritzen gara hizketan baina ez dugu burujabetza bilatzen. Ikuspegi horretatik aztertu behar dugu, bestela, Mc Donald's bat egin dezakegu modu kooperatiboan eta irabaziak inbertituz inguruan, zerbait ezberdina egiten ari garenen sentsazioarekin. Eta ez ginateke ariko zerbait ezberdina egiten. Kooperatibetan, esaterako, ahalegintzen

“ Naroa Elortza

Bada kolektibo bat oso prekarizatua dagoena. Horri erreparatu beharko diogu benetako aldaketa bat sortu nahi badugu"

dira gauzak beste era batera egiten, etekinak banatzen eta eskema demokratiko eta etikoen arabera jokatzeko, baina oinarrian zer produktu edo negoziotan oinarritzen da? Ikuspegi integral hori hartu behar dugu kontuan.

Nola eragin daiteke komunaren espazioa handiagoa izan dadin?

G. JULIO. Proiektu politiko gisa landu nahi dugu na da komuna edo hiruen arteko intersekzio hori ahalik eta handien egitea. Baina horretarako baldintza bat behar du: eremu pribatua kontrolatzeko ahalmena izatea (esfera pribatua txikitzea), publikoak bolumen handiagoa hartzea eta batez ere ekonomia komunitarioa eta dauden alternatiba txiki horiek egituratzen hastea. Nik uste horretarako bidea une honetan kontzertazio publiko-komunitario-kooperatiboa dela, trantsizio moduan bada ere eta bere arriskuekin. Saretu ekonomia komunitarioa, alternatiba bat

bisibilizatzeko, eta publikoarekin batera indar egin galdu duen eremu hori berreskuratzeko. Nire ustez, bideetako bat hori da. Ahantzi gabe Elortzak esan duen moduan, alternatibarik eskaini ez diegun sektore horiek izan behar dutela lehentasuna: prekarizazioaren kontrako borroka, erreprodukzioaren eztabaida osoa mahai gainean jartzea... Alternatiba eraikitzerakoan, atzean gelditzen diren guztiak ekartzen ez baditugu, jai dugu.

A. SANTESTEBAN. Jordi Via eta Jordi Garcíak euren *Economia solidària per a una Catalunya lliure* liburu fantastiko horretan, planteatzen dituzte ekonomia komunak, trantsizioarako, izango lituzkeen hiru hanka: lehenik publikoa, baina publikoa birpentsatuta. Goitik beherakoa baino, parte-hartzearen bidez eta behetik gorako dinamiken bidez planteatu behar da publikotasuna, beste logika batzuetan. Bigarrenik, ekonomia sozial eta solidarioaren esparrua. Hor egituratu behar da produkzioa eta erreprodukzioa egingo dituzten kooperatiben elkartearen sarea. Eta hirugarrenik, egon daiteke ekonomia misto bat: bertan pribatuak eta publikoak bat egingo dute, baina aurreko biak indartsuak badira, ekonomia mistoan ere ezarri ditzakegu ekonomia sozial eta solidarioaren irizpideak eta ez alderantziz, merkatu librearenak. Interesgarria egiten zait, egituratzen duelako komuna izan daitekeen hori.

E. ETXEZARRETA. Esan dezakegu egungo apustua dela esparru komunitarioa, ekonomia sozial eraldatzailea indartzea estatuarekin aliantzan... ados, baina esperientziatik ikusten dugu horrek ere badituela bere arriskuak. Ekonomia soziala bultzatzea izan daiteke estatua mehetzeko beste estrategia bat ere. Hori da *The Big Society*, laborismoak Britainia Handian egin duena: gizarte zibil antolatua mitoaren atzean estatua ahuldu eta estatu soziala desegin. Orduan kontuz, ea nori ari garen jokoa egiten. Pribatizazioaren debatean tentu handiz sartu behar dugu. Eta bigarrenik, alternatiba bakar eta onena ekonomia sozial solidarioa al da? Bada egun nahiko mundu heteroge-

neoa da. Herri honetan kooperatibismoaren esperientzia sendoa daukagu, baina ez da oso mundu heldua beste herrialdeetan, oso anekdotikoa da. Interseksionalitatearen ideia aipatzen zenuten, eta hori oso interesgarria da norberaren logika ziprztintzeko gainerako esparruetara, baina bueltako eragina ere badator. Adibidez, zer gertatu zaie kooperatibei Euskal Herrian? Kooperatibak zihoazen merkatua aldatzera baina merkatuak aldatu ditu kooperatibak. Gerta daiteke kooperatibismoa eta herri mugimenduak joatea estatua aldatzera eta estatuak aldatzea berauek. Arrisku horiek ikusten ditut, ezkerreko planteamendu batetik abiatuta eror gaitezke politika pribatizatzaileei jokia egiten.

E. APAOLAZA. Kezkatzen nauena da esperientzia alternatibo hauek denak oso bazterrean gera daitezkeela, nahiz eta leku batzuetan zentralitate pixka bat lortzen ari diren. Neurri batean gauza anekdotikoa dira, jarduera ekonomikoaren “formatu estandarraren” alboan. Kontua da nola lortu dezaketen benetan eragin ahalmen bat. Ikusi besterik ez dago zer alde dagoen kooperatiben eta bestelako enpresen artean. Hor tarteko trantsizio figurak falta dira esperientzia hauen eta “formatu estandarraren” artean. Eta noski, honek guztiak behar du biltzen duen zerbait. Behar gorria da. Bestela, oso atomizatuta dauden esparruak dira.

A. SANTESTEBAN. Bai, momentuz oso bazterreko gauzak dira eta uste dut trantsiziozko figurak behar ditugula eta elementu ideologikoak ere indartu behar ditugula. Ez dakit den Apaolazak esaten zuen narrazio kolektibo hori... dena biltzen duen zerbait. Independentzia izan behar duen? Bada nik hala nahiko nuke, independentziaren diskurtsoa, independentziaren ideologia lotzea elementu horiekin. Hori falta zaigu, alternatiba txiki horiek zerbaiten baitan biltzea.

G. JULIO. Estatu bat nahi dugula esaten dugu etengabe, baina nolakoa? Hor eztabaida globaletan, bada figura bat proposatzen dena P2P Fun-

dationetik, eta da *Partner State*-rena. Hau da, estatuak ekonomia sozial ereduak sustatzea eta erakunde bat eraikitzea komunitatetik datozen proposamenei bide emateko. Agian trantsizio forma bat izan daiteke. Ildo bateratzaile bat behar dugu, borrokak lotu eta eztabaida bideratu: nola sortu bitartekoak diren tresnak, estatu posible bat dugunerako baliagarriak izan daitezkeenak, eta aldi berean ikasteko ere balioko digutenak?

E. ETXEZARRETA. Beldurra ematen dit ez ote garen ari alternatiba inposible bat irudikatzen. Trantsizio figurak behar ditugu, baina horien pisu guztia beste esparru komunitario honek eraman behar du? Adibidez, banka sektorearen alternatiba autoeraketaren bitartez planteatzea... hitz handiak dira horiek! Agian errazagoa da lehenengo fase batean banka publikoa diseinatzea eta herritarren kontrola berreskuratzen joatea. Eta bigarren buelta batean banka hori ahalik gehien deszentralizatzea, parte-hartzailea egitea eta abar. Energiak ere zalantzak sortzen dizkit. Atzean dauden interesei nolabaiteko kontraboterea eta alternatiba egiteko, agian pentsatu behar dugu pribatizaziorako eman zituzten pauso horiek guztiak atzerantz egitea... Santesteban, zuk aipatzen zenuen lan ideologiko baten beharra, esperientzia hauek guztiak bilduko dituen errelato bat, diskurtso bat, eta aipatzen duzu independentziarena. Hor beste eztabaida batean sartzen gara, hegemonia eta gauza horiez. Zergatik ez da jendea Goienerreko bazkide egiten? Oraindik ez delako elementu hegemoniko bat. Zerbait hain arrunta, hain onargarria izatea, hori da hegemonikoa. Independentziari ahultasunak ikusten dizkiot, baina autoeraketari sekulako potentziala ikusten diot diskurtso politiko-hegemoniko bat osatzeko, eta ez dago hain lerratua tendentzia ideologiko zehatz bati: zein ez dago berari dagozkion erabakiak beregain hartzeko aukeraren alde? Nire erabakiak nik neuk hartu nahi ditut. Hori da gure bizitzako esparru guztietara eraman behar duguna. Estatu bat ere egin daiteke autoeraketaren ideiatik, eta estatu hori behetik gorako eskema batean eraiki.

Arantza Santesteban

Komunak balio dezake lan produktibo eta erreproduktiboaren arteko bereizketa gainditzeko. Baina komuna ez da paradisua. Komunitatean bizitzea, elkarrekin bizitzea, problematikoa da. Baditu bere arazoak, bere biolentziak, bere bazterketak, bortxa..."

G. JULIO. Adibide gisa datorkit Europan orain Varoufakisek-eta planteatuko duten eztabaida. Alegia, ez da estatu bati lotua, demokrazia galarri lotua da eta ia ia meme politiko bat da sortu dutena, galdu dugun demokrazia berreskuratzearen ideia, funtsean burujabetzaren diskurtsoa, baina Europa mailakoa. Nolabait globalagoa eta erabaki esparru horretan eragiten saiatuko dena eta gero jaitsiko dena estatueta, eta gu estatu gabe gaudenez, ikusiko dugu nola egiten dugun. Era horretako meme politikoak ere sortu behar ditugu, zeren oraindik ez dakigu ardatza estatu-gintza den, independentzia den...

E. APAOLAZA. Era batera zein bestera formulatu, burujabetzaz ari gara, ez? Estatu ez da egitura juridiko formal bat bakarrik, estatu bada, baita ere, komunitate batek bere etorkizuna bermatzeko bitartekoen gaineko kontrola izateko modua. Beraz, burujabetzaz ari gara.

Goazen adibideetara: komunaren ikuspegitik nolako erakunde publikoetarantz, nolako ekonomia praktiketarantz eta nolako herri mugimendu esperientzietarantz jo beharko genuke? Hitz egiten duzuenen zein adibide dituzue buruan (izan Euskal Herriko zein nazioarteko)?

E. ETXEZARRETA. Euskal Herrian adibide bat baino gehiago ditugu, bakoitza bere logika propioarekin garatzen joan dena. Mondragoneko kooperatibismoak izan duen garapena (bere eztabaida guztiekin, nazioarteratzeak ekarri dituen arazo denekin...), komunaren gainean eraikitzen den esperientzia (batipat industrial) da. Beste esparru bat ikastolen mugimendua da eta euskalgintza, kulturgintza, irratilibre... horien guztien oinarrian autoeraketaren ideia dago, ondoren aktibitate ekonomiko bihurtu daitekeena. Hirugarren esparrua ekonomia solidarioaren orbitakoa da: REASEk gorpuztu dezakeen sarea, balio jakin batzuen baitan funtzionatzen duten enpresak saretzea eta balio horien gaineko jarraipena egitea auditoria sozialen bidez... Sare hori behar bada oso bideratua dago lan merkatura sartzeko zailtasunak dauzkaten kolektiboen integrazioa. Eta betiko debata da, zergatik ez da hori zerbitzu publiko bat? Zerbitzu publikoek bermatzen ez duten bitartean, sortu dadila komunitatetik.

N. ELORTZA. Integrazio esparruak publikatzeaz aritu zara, Etxezarreta. Gakoa iruditzen zait zerbitzu publikoak indartzea, jendarte osoari estaltzea oinarrizko beharrak. Hala ere, ez dut uste sistema publikoa dirulaguntza ematera soilik mugatu beharko litzatekeenik. Eta gaur egun horrela egiten da gehienbat. Uste dut esparru publikoak bermatu beharko lukeela gehiago inte-

grazioa sustatzen duten eragileen arteko koordinazioa, lankidetzak. Integrazio integrala bilatu behar da, eta horretarako gakoak dira mugimendu komunitarioak. Sare komunitarioaren eta publikoaren arteko harremanaren lanketa sakona egin behar dugu.

E. ETXEZARRETA. Aipatutako adibideetan ikusten denez, herri honetan badago ehun sendo bat. Auzolanaren mistifikazio berri bat egin gabe, baina baditugu mintz batzuek. Komunaren ideiak nondik jo beharko lukeen? Kontraesan politiko gutxien sortzen didan erantzuna haxe litzateke: merkatuak bereganatu nahi eta estatuak babestea lortzen ez duen esparru horietara jo behar luke komunaren ideiak. Adibidez, nazioartean (komunitate indigenetan, Italian...) potentzial politiko handia dute uraren aldeko mugimenduek. Ez dute gestio publikoa planteatzen, baina bai udal mailan kudeatzea uraren erabiltzaileen parte-hartzearen bidez. Hor egon daiteke zirrikitu nagusia: estatua iritsi ez eta merkatuak bere egin nahi dituen esparruetan. Horren barruan, bi esparru nagusi identifikatu eta lantzen dihardugu azken aldian Gezkin: bata da zaintzen esparrua, zaintzaile kooperatibak sortzea. Hemen ere badira ereduak, Italiako kooperatiba sozialak, esaterako. Eta beste esparrua etxebizitzarena da. Denok behar dugu etxebizitza, eta merkatuak zer eskaintzen du? bizitza osorako hipoteka. Eta estatuak zer eskaintzen du? Zozketa bat. Etxebizitza komunitarioak zer ereduren arabera sortu, badugu hor ere zer landu.

E. APAOLAZA. Hemen hezkuntza sistema herrikoi kooperatiboa sortu zen bere garaian eta mantendu da denboran. Lan elkartuko kooperatibak Euskal Herriko berezitasuna dira eta kooperatibismoari eginiko ekarpena, hau da, langileak bazkide izatea uste dut munduan ez dela beste inon gertatzen. Zer eremuri heldu? Energia berriztagarriak dira bat; oso demokratikoak izan daitezke eta egungo oligopolioan arrakalak sortu ditzakete. Energiaren kasuan, ziur asko ekonomia sozialari zabaltzeko eta demokratizatzeke momentu

honetan dauden trabak horrexegatik dira: une batean energia oligopolioek ikusi zutelako gero eta ibilbide luzeagoa izango zutela, eta anekdotikoak izatetik “formatu estandarrerak” pasa daitezkeela. Horregatik jarri zaizkie trabak, horregatik daude ate birakariak politika eta energia oligopolioaren artean.

N. ELORTZA. Komunaren ideia garatzeko hiru esparru ikusten ditut argien: batetik Etxezarretak aipatutako herrigintzako mugimenduak, autogestio eta komunitate kontzeptuen baitan ari direnak: kultur taldeak, euskara, aisialdia, irrati libreak... bestetik, lan munduan mugimendu kooperatiboa eta sindikalgintza dira adibide oso indartsuak Euskal Herrian eta badago hauetan zer ikasi eta zer aintzat hartu. Baina nabarmendu nahi nuke hirugarren esparru bat, lan mundutik harago doana eta herriko sarearen indarraren adibide dena: besteak beste, nekazaritza eta elikadurarekin lotutako esperientzia berriak, kontsumitzaile eta ekoizleak elkartzen dituztenak. Lehendik datoz kontsumo talde edo kontsumo kooperatibak (Eroski bere garaian izan zen), baina ildo aldaketa edo lankidetzak bat dakar eredu berri honek: ez du langile ikuspegia soilik lantzen, sistema osoa ikusten duen mugimendua da. Zer beste eremutan landu komunaren ideia? Lortu beharko genuke dauden eragile autogestionatuen sare indartsu bat, benetan egoera zailen aurrean erresilientzia erakutsiko dutenak. Gure betebeharrak izan beharko litzateke komunitatearen oinarriko beharrak estaliko dituen sare bat sortzea. Ez asistentzialismoaren logikarekin, baizik, ahalduz kolektiborako esparruak sortuz.

E. APAOLAZA. Elikaduraz aritu zara, Elortza. Oso garrantzitsuak iruditzen zaizkit ErriGora bezalako esperientziak. Elikadura eta herri barruko harreman ekonomikoetatik, joan direlako beste era bateko harremanak sortzen, eta apurtuta zeuden merkatu loturak sortzen. Proiektzio handikoa da, merkatu harreman egonkorrek eta trinkoek egitura sozial eta politikoak dakartzatelako atzetik.

A. SANTESTEBAN. Beste adibide bat izan daiteke Olatukoop: bere bueltan esperientzia kooperatiboak ari baitira saretzen. Edo denboraren bankuak... esperientzia kolektibo handia dago. Euskal Herrian berehala elkartzen da jendea eta erakunde bat egiten du edozertarako. Komunitateak badauka indarra. Hortik sortzen dira alternatibak.

G. JULIO. Gustatzen zait jendearen konpromiso mailaren arabera proiektuak sailkatzea. Konpromisoaren lehenengo maila, oso oso baxua, kontsumoarena da. Kontsumorako baditugu mila adibide: finantza erakundeak (Koop57, Fiare), energia (Goener, SomEnergia)... eta sare hori jada egin beharko genuke, ez dakit zergatik ez garen egiten ari. Maila globalean eztabaidatzen ari gara plataforma kooperatiboaren ideia: hau da, plataforma ireki batean kokatzea horrelako alternatibak, jendeari bide horietara iristea errazteko. Baina konpromiso mailari begiratuta, gora eta gora egiten badugu, urgenteenak diren proiektuak juxtu bukaeran agertzen dira. Hau da, osasuna, zaintza... horiek dira konpromiso gehien eskatzen dutenak baina aldi berean beharrezkoenak. Badira ereduak, esaterako Europa Iparraldean etxebizitzaren inguruan dauden proposamenak, edo Italian zaintzakoak...

Jarri dituzuen autoeraketaren adibideetan zorroz-tuz: sortzez autoeraketa ziren esperientzia horiek ibilbide luzea egin dute, eta batzuetan merkatua-ren eta erakundetzearen logiketan murgildu dira. Autoeraketa bera nahikoa da komunaren ideia gauzatzeko? Edo zein oinarri eutsi behar dio ekimen batek?

G. JULIO. Aipatu ditugun adibide horietan guztietan, egia da ez garela ausartzen esatera askok bigarren buelta bat behar dutela. Oso erreferentzialak izan direlako, eta eredugarri. Olatukoo-pen uste dugu ereduak berritze bat behar duela eta horretarako muga batzuk jarri ditugu: esate-rako, jabetza eta erabakitze ahalmena edo

demokrazia ekonomikoa. Gardentasuna, hau da, kide guztiek atzipena izatea informazio osora eta autokudeaketarako baliagarriak diren baliabide guztietara. Eta komunitateak elkartasun pertsonal zein komunitarioa indartzea autonomian oinarrituta. Hau da, kontziente izatea bakarrik ezin dugula, lagunekin bai, eta horri eustea. Komunitateak gainera harreman onargarri bat izan behar du gizartearekiko: batetik, ondare komunera ekarpen bat egin behar du, eta bestetik, berarentzat nahi duen hori guztia gizarte osoarentzat lortzeko borondatea. Erakundeak bere barnean betearazi nahi dituen eskubide horiek guztiak gizartearentzako ere lortu nahi izatea. Berme horiekin langa goian jarri nahi izan dugu. Gaztekeraz “ekonomia sozial eta solidarioa” dena guk “ekonomia sozial eraldatzaile” gisa definitzen badugu, hain zuzen da eraldatzaile izaerari eutsi nahi diogulako. Gure praktika ekintza proaktibo bihurtu nahi dugulako. Kostatuko zaigu eredu zentrala izaten, baina ekonomia sozial eraldatzaileak bizitza erdigunean jartzen duen bezala, gure nahia da ekonomia sozial eraldatzailea ekonomia-aren zentroan jartzea. Eta badago aukera hartzen duen eremua handiagoa izateko eta baldintzatze gaitasuna izateko.

E. ETXEZARRETA. Mondragon Taldearekin noski garela kritikoak, kritikatik ikasten dugu ikasi dugun guztia. Zein da komunaren ideari eusteko bermea? Mondragonen arazoa zein zen, balio falta? Agian ez, Mondragonen arazoa izan da agian ez dela gihar sozialik egon balio horien jarraipena egiteko, balio horiek betearazteko. Gakoa ez da hainbeste zer balio lantzen ditugun; balio horien atzean beti gizarte zibil antolatu bat egotea da premisa. Ez dago beste modurik. Munduko literaturarik onena egin dezakegu gure erakundeak beste mota batekoak direla esanaz, baina horiek jaiotzen dira, garatzen dira, hiltzen dira... eta bide horretan guztian tentsioa mantenduko duena gizarte zibil antolatuak izan behar du. Edozein esparrutan: estatugintzan, merkatuan...

G. JULIO. Baina gobernantza ereduak albora uzten dituenean eredu kooperatibotik datozen moduak, esaterako, korporazio bihurtzen denean, indar gutxi egin dezake gizarte antolatuak. Kapitalismoaren logikan jokatzeko era-kundeak, eta berdin dio zenbat jende dagoen atzetik. Ordezkaritzan oinarritutako egitura bat jartzen denean goian, egitura hierarkiko bihurtzen da eta horrek gidatzen du egitura guztia. Berdin dio gizartearen zenbat jende dagoen atzean, erabakigunea beste hori da eta. Bestelako ekonomia batek bermatu behar duena ez dira balioak, baina bai gobernantza ereduak kontrolatua izatea. Hori da eskutatik alde egin diguna.

N. ELORTZA. Etxezarreta, guztiz ados nago gizarte antolatua dela gakoa. Julio, korporazioaren sorreraz luze hitz egin genezake, baina gobernantza ereduak langileek edo norbanakoek gidatuko dute, beti ere antolatuta badaude. Zeren ikusi dugu zer gertatzen den oso indibidualizatutako kooperatiba bihurtzen direnean, pertsonen euren buruan bakarrik pentsatzen dutenean...

G. JULIO. Orduan, balio arazo bat da?

N. ELORTZA. Ez, konpromiso arazoa.

G. JULIO. Beraz, balio arazo bat ere bada, galdu dutela hor zegoen konpromisoa? Jendeak bere bizitza egitura ekonomiko baten barnean auto-kudeatzeko gaitasuna galdu du?

N. ELORTZA. Beharra dagoenean, pertsonak eta kolektiboak beharrei erantzuteko autoeratzeko dira. Oso eskuzabalak izango gara, eta politikoki oso idealistak eta nahi dena, baina benetako beharrik sentitzen ez dugun arte ez gara antolatzen, bai kooperatiban, bai euskara elkarteetan... Ez da hainbeste balio galera izan, baizik, ongizate bat lortu dela, erosotasunean sartu dela eta horrek ahultzen duela autoeraketa eta indar kolektiboa.

Enekoitz Etxezarreta

Estatuak eta merkatuak dakartena da boterea jendearen eskuetatik urruntzea. Zer da irabazten duguna komunarekin? Ahalduntzea, boteretzea. Jendeari itzultzea berea den erabakitzeko gaitasuna"

E. APAOLAZA. Autoeraketarekin erabat identifikatzen naiz, baina beldur naiz mito bat sortzen ez ote dugun. Autoeraketaren esperientzia momentu honetan normalitate izatetik nahiko urrun dago. Akaso hezkuntza da salbuespena. Baina industrian Mondragonek duen pisua izanik ere, Euskal Herrian ekonomiaren %4-5 baino ez da kooperatiboa. Beste ekonomia sozialeko figura batzuk kontatuz, jarduera ekonomikoaren laurdena izan daiteke. Baina figuren aniztasunak eta batasun faltak bisibilitatea kentzen die. Ez da ekonomia soziala batasun bat bezala ikusten, eta horrek indarra eta eragin ahalmena murrizten die. Hori ez da normalitatea, inondik inora. Beraz, pentsatzen ari bagara autoantolaketatik eratu dezakegula gizarte osoa, momentu honetan urrun xamar gaude hortik. Lehen aipatutako trantsizio figurak dira inportanteak.

Erakundeen demokratizazioak berak zer pentsatu asko ematen du. Askoz inportanteagoa da erakunde horiek, publikoak edo pribatuak izan, zer-baitetarako balio izatea gizarte osoarentzat eta ez bakarrik balio izatea gutxi batzuentzat. Ondoren dator zein ezaugarri dituen hobestea, kooperatibo eta demokratikoak adibidez.

E. ETXEZARRETA. Apaolaza, gustatzen zait parte-hartzea desmitifikatzeko egiten ari zaren ariketa. Parte batean baina, ez nago ados. “Ez da hain garrantzitsua pertsonen parte-hartzea, inporta duena da publikoa edo pribatua izan, ongi funtziona dezala ahalik eta jende gehiagori onura eman diezaion”, hori izan da zure argumentazioa. Eta niretzat hori guztiz lotuta dago, Marxekezio bezala, ekoizpen baliabideen jabegoarekin. Edo jabego egiturak demokratizatzen ditugu, eta hori da parte-hartzea, edo bestela oraingo eskemara goaz: merkatuak noski primeran funtzionatzen duela aberastasuna pilatzeko, baina ea sortutako aberastasuna nork birbanatzen duen! Estatuak? Nekez. Gehien onurarako funtzionatu behar duen erakunde batek (berdin zait publiko, pribatu...) zentroan demokraziaren ideia eduki behar du, parte-hartzearen ideia, autoeraketaren ideia. Ez diot ikusten beste modurik.

E. APAOLAZA. Ziur asko bata bestearekin lotuta dago. Baina mitifikatzen badugu eta zentraltasun absolutua ematen badiogu parte-hartzeari, ahaztu egiten gara parte hartzea gauzatzeko espazio ekonomiko egoki bat sortzeaz, zerbait sortzeaz aberastasuna banatzeko eta ongi bizi ahal izateko.

E. ETXEZARRETA. Beraz, parte-hartzea beharrezkoa da, baina ez nahikoa.

Eta zein da benetako parte-hartzea, norbanakoena edo kolektibo antolatua? Ez ote doa arrakala handituz, gizartean parte hartu dezaketen eta modurik ez dutenen artean?

N. ELORTZA. Iñigo Urkulluren azken aldiko adierazpenak datozkit burura: “Larritzen nau ardura-

rik gabeko mugimendu sozialek Katalunia baldintzatzea”. Gobernuak eta egungo ideologiak nahi duena pertsonak norbanako moduan aritzea da. Ez ditu ongi antolatutako pertsonak nahi, zeren horrek boterea dudan jartzen du. Gauza bera gertatzen da patronalarekin, langileen parte-hartzeaz hitz egiten du, langileekin banaka-banaka negoziatuz lortzen baitu berauek zapaltzea. Berdin gertatzen da aurrekontu parte-hartzaileetan eta halakoetan, ez dira erakundeak gonbidatzen, norbanako moduan gonbidatzen dira herri-tarrak. Gai hau gakoa da, eragileak oso garrantzitsuak baitira gizartean, baina ez dira erabakiguneetan nahi, indar antolatu moduan. Bote-reari ez zaio interesatzen.

A. SANTESTEBAN. Parte-hartzearen aurretik bada-
go aurrebaldintza bat: prekarietatean bizi diren gero eta pertsona gehiago sortzen dituela kapitalismoak, eta sektore asko baztertu dituela sistematik. Parte-hartzean pentsatu baino lehen, aurre-lanketa hori egin behar dugu: ikusi behar dugu zein diren une honetan sisteman parte hartzeko zailtasunak dituzten sektore, pertsona... subjektuak. Zer egingo dugu lan esparruan ez dauden langile guztiekin? Horiei parte hartzeko bitartekoak jada asko gutxitu zaizkie, ez daude enpresetan. Zer egingo dugu paperik gabe edo ez dakit zein egoeratan iristen diren pertsonekin? Genero edo sexuari dagokionez, nola bermatuko dugu parte-hartze orekatua? Jatorriari dagokionez, beste hainbeste... Eta zein da subjektua? Aipatzen ari garen alternatiba hau guztia zeinek hartzen du, zeinek eramaten du aurrera, zeinek bizi du, zeinek defendatzen du, zeinek sortzen du presio egingo duen masa aktibo hori? proiektu politiko edo alternatiba batek lehen subjektua askoz ere egituratuago zeukan, modernitatean ezarritako kategoria horiekin: langileria, nazioa... egun subjektua artikulatzeko ez digute kategoria horiek hainbeste balio. Balio digute zapalkuntzak identifikatzeko edo azterketa kategoria bezala: klasea, generoa, jatorria... Subjektibitate politiko horiei guztiei erantzungo dieten kategoria berriak sortu behar dira. Ez dakigu zeintzuk

diren, bidean sortu behar dira, ezin dira aurrez definitu...

G. JULIO. Biharko mundu hori irudikatu behar dugu baina aurreko mundua ez da bukatu; hor dauden zapalkuntzek errelato bat harilkatzen lagundu digute. Niretzako klase borroka oraindik termino baliagarria da, galtzen ari garen borroka bat definitzeko bada ere. Baina badakit aurreko munduko kategoria bat dela. Biharko mundua irudikatzeko ez dugu aurreko mundua ahaztu behar: hor sartzen dira enpresen lan baldintzen salaketa, prekarietatearen aurkako borroka hauspotzea, erreprodukzioaren gaia mahai-gaineratzea, oinarritzko errenta eskuratzeko aldarrikapenak, parte-hartze ereduen eztabaida mahai gainean jartzea, produkzio baliabideen jabetzan aldarrikapen erradikalak egitea edota enpresa eredu buruzko eztabaida eta baita enpresen eraldaketak ere... Bi karril proposatuko nituzke: nola jarraitu aurreko munduari erantzun bat ematen eta jende hori inoiz ez atzean uzten; eta aldi berean, subjektua egituratzeko ekimenak burutzea. Zein da subjektua? Auskalo... baina Alternatiben Herrian irudikatu ahal izan zena gustatu zitzaidan. Oso sentimendutik esaten dudan zerbait da. Ikusi zen indar bat badagoela eta gehiago izan gaitezkeela. Era horretako esperientziek emango digute bide bat.

E. APAOLAZA. Horrelako esperientziek ez badute une batean helburu politiko zehatzik, eta ez badi-ra modu politikoan agertzen, estatu bat edo estatu egiturak lortuz, esparru txikian geratzen dira eta gainera denborarekin puntxa galtzen dute. Horren adibide dira egun, esaterako, tokiko txanponak. Indarra galtzen ari dira. Zergatik? Ez dutelako gairatu fase nolabait deitzearen sentimendala.

G. JULIO. Hori da gakoa, nola egin? Alternatiben Herria bada niretzat subjektu eratzaile hori bideratzeko ekimen interesgarri bat. Kontua da nola lortzen dugun hori burujabetza, autoeraketa edo estatugintzara bideratutako ekimen bihurtzea.

Eñaut Apaolaza

Komunitateari, ahalik eta onura gehien ahalik eta gehienentzat izan dadin bultzatzeko ardura dagokio une honetan. Eta badira esperientzia asko, baina horiek denak jostea falta da. Narratiba oso bat sortzea horren inguruan"

E. ETXEZARRETA. Subjektuez eztabaida oso mamitsuak daude. Zeren ekonomia sozial solidarioa, herrialde batzuetan pobreen ekonomia bezala teorizatzen da, "gogoratu gaitezen jende prekarizatuaz, eta horiei ematen zaien bidea izan dadila balio batzuen gainekoa". Eta beste batzuek aldiz, diote parte-hartzea aberatsen pribilegioa dela! Ez pobreen ekonomia eta ez aberatsen pribilegio, betikoa da, denontzat edo inorentzat ez! Horregatik iruditzen zait autoeraketa kontzeptu hegemonikoa: jende guztiarentzat balio du. Ni ez naiz prekariatuari irtenbidea eman behar dion estatua. Ni prekariatua naiz, eta elkarrekin autoeraketaren ideia landuko dugu, parte-hartzea, subjektuak sortzen joan... edo denak edo inor ez. Gainerakoan, jai dugu. ■

BLA BLA BLA BLA BLABLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLABLA BLA BLA BLA BLABLA
FEMINISMOA ETA EUSKALGINTZA: BI BORROKEN
ARTEKO HURBILKETA XUMEA BLA BLA BLA LA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
ALDAKETA NAFARROAN BLA BLA BLA BAL
BLA-BLA BLA BLA BL-BL-BL-BLAAA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLABLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA **KLIMA ALDAKETA** A
BLA BLA BLA BLA BLABLA BLA BLA BLA BLABLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
GARAI KONPLIKATUAK EUROPako EZKERRENTZAT
BLA BLABLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
LOMCE, HEZKUNTZA HANKAZ GORA BLA BLA BLA
BLABLA BLA BLA BLA BLABLA BLA BBLA BLA
BLABLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA LA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA
BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA

HAUTATZEN DAKITENENTZAT

9,95€

Eskura ezazu!

943 371545

www.argia.eus/denda - denda@argia.eus

**ARGIAren asteroko harpidedunak
doan jasoko du postaz**

